Otázka: Pygmalion

Předmět: Rozbory děl

Přidal(a): anonym

George Bernard Shaw

- 1. polovina 20. století
- Irský původ, většinu života prožil ale v Anglii, v Londýně (Irsko bylo v té době považované za buranské, angličané si z něj dělali srandu)
- Pocházel z chudé rodiny, vzdělání získal samostudiem
- obojí jej mohlo vést ke kritickému postoji vůči anglické společnosti
- Hlásil se k levici, chvíli sympatizoval s bolševickou revolucí – jeho představa o socialismu byla však odlišná od reality komunismu
- ve hrách demonstruje své společenské a politické názory
- Získal Nobelovu cenu, byl také literární kritik
- S přítelem založil tzv. Fabiánskou společnost, šířil teorii fabiánského socialismu (odmítání násilí a odmítání Marxovy myšlenky nastolit socialismus revolucí, bojem)

Další díla:

- **Hry: Živnost paní Warrenové**
  - Příběh dívky, která dokončí vysokoškolské studium
  - reaguje na to, že až na poč. 20. století mohly ženy absolvovat VŠ
  - Dívka je podporována svou ctihodně působící, bohatou mamkou – ta má však záhadné povolání vyžadující, aby občas někam odcestovala
  - Zjistí, že mamka provozuje síť bordelů
  - Warrenová se ale obhajuje – v mládí měla dvě možnosti: buďto by si zničila zdraví, jako špatně placená dělnice, nebo se stát prostitutkou a založit síť bordelů, čímž by vytvořila pracovní místa pro dívky z chudých poměrů, jako byla ona sama
  - Dívka ji neodsoudí, díky VŠ se stane samostatnou ženou schopnou si vydělat
- **Majorka Barbora**

    - Barbora je členkou Armády spásy (= náboženská organizace pomáhající chudým), představuje nenásilí a charitu
    - Zjistí, že její otec obchoduje se zbraněmi (její opak)
    - Podle Shawa: Majorka udržuje zcela nespravedlivý systém, kdežto zbrojař vytváří prostředky, které mohou ten režim svrhnout (dílo je marxistické)
- **Svatá Jana**
    - Johanka z Arku se zjeví po své smrti, kdy je všeobecně uctívána. Když se zeptá, jestli má vstát z mrtvých, je odmítnuta. Jako mrtvá je totiž pro společnost přijatelnější k uctívání než jako živá revolucionářka
- **Caesar a Kleopatra**
    - Caesar, většinou v literatuře ukazovaný jako postava dychtící po moci a slávě, u Shawa vystupuje sympatický společenský reformátor, v porovnání se starověkým Egyptem vlastně demokrat. Vztah Caesara a Kleopatry není vztahem lásky, ale spíše vztahem učitele a žáka. Velký vliv však Caesarova výchova na Kleopatru nemá. Když Caesar, odjede Kleopatra ochotně podlehne mladému ale nijak zvlášť myšlenkově vybavenému krasavci Marku Antoniovi.

Literárně-historický kontext

Realismus, světové drama 1. pol. 20. st.

- Zobrazení skutečnosti, její kritické poznávání, objektivní, využití nářečí a archaismů, kritika společenských nedostatků
- Psal tzv. **tezovitá dramata**
- postava představuje určitou ideu, sociální problém (teze = tvrzení)
- Ve hrách se řeší společenská otázka
- Ve hře Pygmalion ilustruje svou tezi, že naše společenské zařazení neříká nic o kvalitě člověka – kdyby se mu dostalo dostatečného vzdělání, má šanci na společenský vzestup
- Psal i **satirické společenské komedie** – těmi si pravděpodobně zajistil úspěch

Další autoři tohoto období:

- N. K. Gogol (Revizor),
- Moliére (Tartuffe)

- Věnuje se např. ženské emancipaci, představě společenských tříd

Rozbor díla: Pygmalion

Základní charakteristika

- **Název:**
  - Pygmalion byl podle antické mytologie sochař, který vytvořil tak krásnou sochu, že se do ní zamiloval (Higgins také vytváří sochu, nakonec se ale nevezmou – to je typický Shawův moment, vysmívá se romantické lásce s happy endem)
- **Druh:**
  - drama
- **Žánr:**
  - satirická společenská komedie

Kompozice: 5 dějství

- expozice – představení postav a tématu, setkání Higginse s Lízou
- Kolize – sázka Higginse a Pickeringa
- Krize – Lízina proměna po 6 měsících ohromí společnost
- Peripetie – Líze se nedostane pochvaly ani uznání, uteče k profesorově matce, její otec se stane boháčem
- Katastrofa – Líza a Higgins se udobří, dá ale přednost chudému Freddymu

Hlavní myšlenka:

- naše společenské zařazení neříká nic o kvalitě člověka – kdyby se mu dostalo dostatečného vzdělání, má šanci na společenský vzestup

Čas a prostor:

- Londýn, poč. 20. století
- Vznikla v roce 1912 – musela v tehdy dost kastovně rozdělené britské společnosti působit převratně

Jazyk:

- hovorový, jednoduchý, vulgarismy, Líza na začátku mluví nářečím cockney
- Obsahuje dlouhé scénické poznámky

Postavy:

- **Henry Higgins** – autor Higginsovy univerzálni abecedy, profesor fonetiky (soustředí se na angličtinu), k ostatním bývá často bezcitný a nezdvořilý, starý mládenec, žije svou prací, dokáže určit z nářečí odkud člověk pochází
- **Líza Doolittlová** – květinářka, vyrůstala na ulici a nedostalo se jí žádného vzdělání, mluví velmi nespisovně, díky Higginsově výuce se z ní na konci stane opravdová dáma, dokazuje svou samostatnost
- **Plukovník Pickering** – autor Hovorového sanskrtu, zkoumá fonetiku (hlavně ale indické jazyky), Líze naslouchá, je vůči ní citlivý a gentleman, po uzavření sázky si uvědomuje, že Líze ublížili
- **Freddy** – syn paní Eynsford-Hillové, bláznivě zamilován do Lízy
- **Pan Doolittle** – otec Lízy, popelář, chce z Higginske vytáhnout peníze za svou dceru, i když spolu ti dva nemají dobrý vztah
- **Paní Higginsová** – matha Higginske, pomáhá Líze, nelíbí se jí chování syna
- **Klára a její matka paní Eynsford-Hillová**, služebná Higginse **paní Pearcová**, bývalý žák Higginse **Vousáč**

Děj:

- **I. Dějství**: Lidé najdou v kostele úkryt před deštěm. Dcera s matkou jsou naštvané na Freddyho (syna), který jim nesehnal taxík. Květinářka se snaží lidem prodat květiny. Muž se zápisníkem (Higgins) na ni zvláštně civí. Seznamujeme se také s plukovníkem Pickeringem. Oba jsou zděšeni Líziným jazykem.

- **II. Dějství**: Líza přichází za Higginsem do laboratoře. Chce, aby ji naučil chovat se a luvit, chce pracovat v opravdovém květinářství. Pick. S Higginsem se vsadí, když ji to Higgins do půl roku naučí, Pick. Uhradí všechny lekce a náklady. Higgins Lízu urazí, takže ji nakonec ještě přemlouvá. Scéna s otcem – chce za Lízu peníze.
- **III. Dějství**: Líza jde na návštěvu k Higginsově matce, ta má ověřit, jestli je Líza připravena. Na návštěvě je také rodina Einsford-Hillových (rodina z 1. dějství). Freddy je Lízou okouzlen. Rozhodnou nakonec, že Líza neprošla. Paní Higginsová upozorňuje na problém, co s ní bude po půl roce. Později vezmou Lízu na večerní recepci na velvyslanectví. Zde považuji Lízu za maďarskou princeznu (tvrdí to Higginsův žák Nepomuk, dělá překladatele). Lízu nikdo neprokoukne, Higgins vyhrává sázku.
- **IV. Dějství**: Všichni tři se vrátí z večírku do laboratoře. Pickering a Higgins jsou nadšení, Lízu ale neocení, nepochválí. Líza začne řvát, neví, kam se teď má vrátit. Higgins ji navrhuje vzít si bohatého mládence. Je naštvaná, že kdysi prodávala růže a teď z ní udělali dámu a musí prodávat sebe. Měli ji radši nechat na ulici. Líza jde ven na ulici, kde potká Freddyho, se kterým projezdí celou noc v taxíku.
- **V. Dějství**: Líza je nešťastná, uteče od profesora k paní Higginsové. Liza jim vysvětluje, že Pick. se k ní vždy choval s úctou jako k dámě, i když byla pouhou prodavačkou na ulici. Profesor nikdy Lizu nebral jako lidskou bytost a většinou byl k ní hrubý jako lidé z ulice. Profesor se snažil Lizu přemluvit, aby s ním zůstala, ale ona si však zvolila snazší život s chudým Freddym v malém květinářství za peníze jejího otce, který nepřímým přičiněním profesora Higginse zdědil velké jmění (H. Napsal ze srandy jednomu Američanovi, že ví o jednom mravokarcovi, ten pak tedy otci odkázal roční rentu za podmínky že bude přednášet o morálce, je naštvaný, protože se posunul do jiné sociální vrstvy, všichni po něm chtějí peníze). V tom rozhovoru řeší Líza s Higginsem to, ze se bez něj obejde, ale on bez ní ne. Tvrdí mu, že začne pracovat u toho Maďara z večírku a začne ženy učit to, co učil on ji. Dokazuje svou schopnost samostatnosti. To se Higginsovi líbí, stala se z ní žena.